

Замон пурра шуд!

Ёрии кӯтоҳ барои фаҳмиши
хронологияи Аҳди Қадим

Дар асоси хронологияи қатъии

Китоби Муқаддас аз Роже Либбӣ тартиб дода шудааст

Тарҷума аз „Die Zeit hat sich erfüllt!“ – „Замон пурра шуд!“

© Christoph Berger

Нашри нав аз дафтарчаи „Erlöst nach 4151 Jahren!“ (2017)

Матни асли (ба олмонӣ): Copyright © 2015 Edition Nehemia

(Бо иҷозат аз Роже Лиёбӣ)

Оятҳо ва номҳо аз Китоби Муқаддас (Аҳди Қадим: тарҷумаи Мордехай бен-Ҳиё Бачаев; Аҳди Ҷадид: тарҷумаи нав) гирифта шудаанд.

Мундарица

Пешгуфтор	5
Муқаддима ва шарҳи кӯтоҳи тарзи амал	6
Хронология	9
Аз офариниши одам то тӯфон	10
Аз тӯфон то Иброҳим	11
Аз Иброҳим то хуруҷ аз Миср	12
Аз баромад аз Миср то замони доварон	13
Аз доварон то подшоҳон	13
Аз Шоул то Сидқиёҳу	15
Аз харобшавӣ то аз нав сохта шудани Уршалим	17
<i>Шоҳони Бобил</i>	18
<i>Шоҳони Форс</i>	19
Аз обод шудани Уршалим то Исои Масеҳ	19
<i>Асосӣ</i>	20
<i>Аз дастури Куруш то Исои Масеҳ</i>	20
Замон пурра шуд!	21
Иловаҳо	23
Маъноҳои номҳо	24
Нӯҳи ҳаштум	25
Тӯфон – боз аниқтар	26
Ҳамон 400 сол	27
Насли чорум	29
71 сол дар мамлакат	30

Аз марги Юсуф то таваллуди Мусо	30
Замони зист дар Қўшан (Раамсис, Миср)	31
Ҳамон 430 сол	31
Забти Канъон	32
Исроил зери ҳокимияти бегонаҳо	33
Ҳамон 480 сол	34
Ҳисобҳои гуногун дар Яхудо ва Исроил	35
Подшоҳии Исроил	35
Қанги Баъшо (Исроил) бар зидди Осо (Яхудо)	37
Аҳазёҳу	38
Еҳўёкин	38
Баҳс дар хусуси вақти хароб шудани Уршалим	39
70 соли хорӣ	40
Солҳои муҳим дар асорати бобили	41
Солҳои муҳим баъди асорат	41
Графикҳои Хронологияи Калом	44
Охирсухан	48

Пешгуфтор

Дар ин дафтар рақамҳо, рақамҳо ва боз рақамҳо ҳастанд. Лекин ана ҳамин рақамҳо ба мо нишон медиҳанд, ки Худое ки ҳама чизро пешакӣ мебинад, медонад, ки зиндагӣ чӣ хел оянда дорад. \bar{U} ҳама вазъиятҳо, баландиву пастиҳои зиндагӣро медонад. \bar{U} , ки подшоҳон ва мирони ҷаҳонро аз рӯи нақшаи худ ба тахт менад ва аз тахт мегирад, туро низ метавонад барои расидан ба мақсадаш истифода барад.

Дар бораи ҳама рақамҳо ки дар Китоби Муқаддас навишта шудаанд, чизе гуфтан қариб ғайриимкон аст. Ҷар хонанда худаш бояд аз Китоби Муқаддас ва ин дафтар маълумоти даркорино омӯзад ва ганҷҳои навро ёбад. Ҷамчунин ин дафтарча наметавонад сад фоиз кафолат диҳад, ки гуфтаҳои он пурра дуруст ҳастанд, агарчи нависанда хеле кӯшиш кард, ки дар ҳеч як маврид аз Каломи Худо дур наравад. Аз ҷар хонанда хоҳиш карда мешавад, ки бо диққат хонда, ҳамаашро санҷад.

Ин сатрҳо баъди маърузаи Роже Либей дар мавзӯи “Хронологияи Китоби Муқаддас ва роҳи наҷот” пайдо шуданд ва қариб айнан ҳамон маълумотҳоро инъикос мекунанд: бартарии ин хронология аз дигар хронологияҳо дар он аст, ки он пурра дар Китоби Муқаддас тасдиқ мешавад.

Аз як тараф, одамоне ки ин алоқамандии солҳоро аз нав ошкор намудаанд, ба одамон таълим медиҳанд ва онҳоро ба он рӯҳбаланд мекунанд, ки ба аниқӣ ва ростии тағйирнаёбандаи Китоби Муқаддас бовар кунанд. Аз тарафи дигар бояд фаромӯш накунем, ки Худо ибтидои ҳар гуна хирад ва қувват аст. Танҳо \bar{U} бояд ҳаёти туро роҳбарӣ кунад!

Пӯшида доштани кор ҷалолӣ Худост ва тафтиш кардани кор ҷалолӣ подшоҳон аст.

Масалҳо 25:2

Муқаддима ва шарҳи кӯтоҳи тарзи амал

... Дар соли аввали подшоҳии ӯ ман, Дониёл, дар китобҳо ба шумораи солҳо диққат додам, ки Каломи Худованд дар бораи он ба Ирмиёи набӣ нозил шуда буд, ки ба харобиҳои Уршалим ҳафтад сол пур хоҳад шуд.

Саволе ба миён меояд, ки чаро бо рақамҳои Китоби Муқаддас сару кор дошта бошем. Мақсади аввалиндараҷа ба дигарон нишон додани он нест, ки чӣ гуна ҳама рақамҳои Китоби Муқаддасро бо ҳамдигар мутаносиб кардан мумкин аст: не, барои мо як мақсади тамоман дигар муҳим аст.

Дар оятҳои боло Дониёл ба шумораи солҳо диққат медиҳад, чунки иҷро шудани онҳо маънои озодии халқашро дорад. Дар он ҷо дар бораи “70 соли хорӣ” навишта шудааст, ки дар саҳифаи 41 бисёртар дар борааш хонда метавонед. Фарзандони Худо низ як соати озодибахшро интизоранд, ки он вақт ба назди ӯ ба бихишт мераванд ва осоиштагиву оромӣ меёбанд (1Тас. 4:15-18). Агарчи мо замони омаданаширо намедонем, мо медонем, ки ӯ мебиёяд, чунки ҳамаи гуфтаҳои иҷро шуданд, ба монанди он 70 сол ё дигар пайғамбарихо.

Ба монанди он ки дар замони доварон ҳамеша дар лаҳзаи дуруст наҷоткоре халқро аз мусибат мебаровард (Дов. 2:15-18), айнан ҳамин тавр Худованд барои ҳар санҷише ки одамонро ба он дучор мекунад, роҳи ҳалли онро аллакай тайёр кардааст (1Қур. 10:11-13). Ин замонҳо дар бораи покшавии ҳаёти мо ба воситаи файзи Худо, ҳамчунин дар бораи адолат ва довариҳои ӯ дарс медиҳанд.

Замонҳои дароз бисёр вақт дар бораи пурсабрии Парвардигор (2Пет. 3:9) мегӯянд, чунон ки бо Матушолаҳ буд. ӯ одаме буд, ки аз ҳама дароз умр дид. Вақте ки ӯ вафот кард, тӯфон омада ҳамаро, ки дар киштии Нӯҳ набуданд (рамзӣ бинем: дар Исои Масех) нобуд сохт.

Агарчи бисёр замонҳо бевосита пешгӯӣ нашудаанд, ҳамаашон аз тарафи Худованд муайян ва интиҳоб карда шудаанд ва бисёр вақт маъноӣ рӯҳонӣ доранд. Дар ҳолате ки дар бораи маъноҳо ё мисолҳо бисёр баҳс карда мешавад, хонандаи бодикқат робитаҳоро дида метавонад. Дар Румиён 15:4 ба мо гуфта мешавад, ки ҳамаи Паймони Куҳан барои омӯхтани мо навишта шудааст. Аз ин нуқтаи назар мехоҳем ба хронология нигоҳ кунем.

Барои ёфтани муддати аниқи як замон, соли таваллуди шахсеро то таваллуди писари якумаш ҳисоб мекунем. Боз солҳои то таваллуд шудани писари якуми писарашро ҳисоб мекунем. Агар ин солҳо маълум набоянд, ҳодисаҳои махсус ё дигар дастурҳо аз ҳикояҳои таърихии Китоби Муқаддас ба мо ёрӣ медиҳанд. Ҳамин тавр чадвалҳои мо ба чор ё панҷ сутун тақсим мешаванд. Фасли...

- **Шахс ё Ҳодиса** ба мо маълумот медиҳад, ки дар бораи кӣ ё чӣ суҳан меравад;
- **Муддат** мефаҳмонад, ки то ҳодисаи дигар чанд вақт мегузарад. Ин муддатҳо ҳамеша солҳо ҳастанд. Агар моҳ (м) ё рӯз (р) бошад, ба ин махсус нишона дода мешавад;
- **Сол аз** маъноӣ идомаи муддатро дар давоми замоне дорад;
- **Суроға дар КМ** ба мо нишон медиҳад, ки дар кучои Китоби Муқаддас дар бораи ин ҳодиса мехонем.

Калиди заррине ки хронологияи Китоби Муқаддасро бо тақвими айни ҳол мепайвандад, дар соли 586 пеш аз милод (пеш аз милод) ёфта мешавад, дар замони хароб шудани Уршалим. Зеро замони зиндагии подшоҳи Бобил Набукаднесар берун аз Китоби Муқаддас ҳам чанд маротибаҳо тасдиқ шудааст, ва Китоби Муқаддас ба мо мегӯяд, ки дар қадом соли ҳукмронии Набукаднесар Уршалим ба хок яксон шуд (2Под. 25:8-11; Ирм. 52:12-15).

Зиёдтар дар бораи ин дар саҳифаи 18-уми ин дафтар, дар мавзӯи “Аз харобшавӣ то аз нав сохта шудани Уршалим” мехонед.

Агар дар ин дафтар соле аз тақвими муосир (милодӣ) навишта шуда бошад, он аз ҳамин соли харобии Уршалим ҳисоб карда шудааст.

Дар ин дафтар махсус аз истифодаи тасдиқот ё исботҳои берун аз Китоби Муқаддас ё маълумотҳои таърихии дунявӣ даст кашидаем. Илова ба ин мо маърузаи Роже Либӣ «Хронологияи муайяни библиявӣ дар стенди санчишии бостоншиносии муосир»-ро тавсия медиҳем...

Хронология

Хронология

Аз офариниши одам то тӯфон

Ҳастӣ 1 - Ҳастӣ 7

Чадвали якум давраеро аз замони офариниши одам (4119 пеш аз милод) то саршавии тӯфон (2463 пеш аз милод) нишон медиҳад.

Дар сутуни “синну сол” рақами якум синну соли шахсро дар замони таваллуди нахустзодааш нишон медиҳад. Рақаме ки ба қавс гирифта шудааст, ҳама солҳои умрашро маълум мегардонад.

Маъноии номҳои ин мардон низ хеле шавқовар аст ва дар “маъноҳои номҳо” (саҳ. 25) тасвир меёбад.

шахс	синну сол	муддат	сол аз офариниши Одам	суроға дар ҚМ
Одам	130 (930)	+ 130	130	Ҳастӣ 5:3-5
Шет	105 (912)	+ 105	235	Ҳастӣ 5:6-8
Анӯш	90 (905)	+ 90	325	Ҳастӣ 5:9-11
Қенон	70 (910)	+ 70	395	Ҳастӣ 5:12-14
Маҳалалъил	65 (895)	+ 65	460	Ҳастӣ 5:15-17
Ёрад	162 (962)	+ 162	622	Ҳастӣ 5:18-20
Ҳанӯх	65 (365)	+ 65	687	Ҳастӣ 5:21-23
Матушолаҳ	187 (969)	+ 187	874	Ҳастӣ 5:25-27
Ломак	182 (777)	+ 182	1056	Ҳастӣ 5:28-31
Нӯх	500 (950)	+600 (то тӯфон)	1656	Ҳастӣ 5:32; 7:6; 9:28-29

Дар замони саршавии тӯфон Нӯх 600-сола буд (Ҳастӣ 7:6). Аз рӯи ин мебинем, ки аз офариниши ҷаҳон то тӯфон 1656 сол гузашт. Маълумоти бисёртарро дар “Тӯфон – боз аниқтар” саҳифаи 26-ум меёбед.

Аз тӯфон то Иброҳим

Ҳастӣ 7 - Ҳастӣ 11

Дар ин порча замони байни саршавии тӯфон (2463 пеш аз милод) ва таваллуди Иброҳим (2111 пеш аз милод) ва низ пайдоиши халқи Исроилро мегузарем.

Гуфтани он ки кай Иброҳим таваллуд шуд, каме душвор аст, чунки ӯ писари калонии падараш Тораҳ набуд.

Дар Ҳастӣ 11:26 мо мебинем, ки Тораҳ се писар дошт ва вақте ки писари якумаш таваллуд шуд, ӯ 70-сола буд. Лекин Иброҳим кай таваллуд шуд? Тораҳ 205-сола шуда дар Ҳоррон вафот мекунад (Ҳастӣ 11:31-32). Дар ин замон Иброҳим 75-сола буд (Ҳастӣ 12:4; Аъмол 7:4). Аз рӯи ин маълум аст, ки Иброҳим 75 сол пеш аз марги Тораҳ таваллуд шуд, яъне Тораҳ дар замони таваллуди Иброҳим 130-сола буд ($205 - 75 = 130$).

шахс	синну сол	муддат	сол аз тӯфон	суроға дар ҚМ
Сом	100 (600)	+ 2	2	Ҳастӣ 11:10-11
Арфакшад	35 (438)	+ 35	37	Ҳастӣ 11:12-13
Шолаҳ	30 (433)	+ 30	67	Ҳастӣ 11:14-15
Эбар	34 (464)	+ 34	101	Ҳастӣ 11:16-17
Фолаҷ	30 (239)	+ 30	131	Ҳастӣ 11:18-19
Рау	32 (239)	+ 32	163	Ҳастӣ 11:20-21
Саруҷ	30 (230)	+ 30	193	Ҳастӣ 11:22-23
Ноҳӯр	29 (148)	+ 29	222	Ҳастӣ 11:24-25
Тораҳ (таваллуди Иброҳим)	130 (205)	+ 130	352	Ҳастӣ 11:26-32; 12:4; Аъмол 7:4

Аз Иброҳим то хуруч аз Миср

Ҳастӣ 12 - Хуруч, 11

Ин порча аз таваллуди Иброҳим (2111 пеш аз милод), Исҳоқ, Яъқуб то он замоне ҳикоя мекунад, ки тақрибан 600 000 мардон аз Миср баромаданд (1606 пеш аз милод).

Ҳозир ҳақиқатан мушкил мешавад. Дар сутуни “суроға дар ҚМ” мебинед, ки дар кадом саҳифаҳо бисёртар ва аниқтар маълумот ёфтан мумкин аст.

ҳодиса	муддат	сол аз Иброҳим	суроға дар ҚМ
Таваллуди Иброҳим		0	
Таваллуди Исҳоқ, вақте Иброҳим 100-сола буд	+ 100	100	Ҳастӣ 21:5
Таваллуди Яъқуб ва Эсов вақте Исҳоқ 60-сола буд	+ 60	160	Ҳастӣ 25:26
Вақте Юсуф 39-сола буд, Яъқуб дар синни 130-солагӣ ба Миср рафт	+130	290	Ҳастӣ 47:9
Юсуф пас аз 71 соли ба Миср омадани падараш вафот кард	+71	361	саҳифаи 31
Аз марги Юсуф то таваллуди Мусо	+ 64	425	саҳифаи 31
Мусо 80-сола буд, вақте халқи Исроилро аз Миср баровард	+80	505	Хуруч 7:7

¹ Хуруч 12:37. Бо зану кӯдакон эҳтимол зиёда аз 2 миллион одамон буданд

Баромадан аз Миср то замони доварон

Хуруч 12 - Еҳушаъ

Мавзӯи ин порча замони баромадан аз Миср (1606 пеш аз милод) то замони Отниил ё то ҳукмронии Арам-наҳрайн (1546 пеш аз милод) аст.

Дар саҳифаи 33 қисми “забти сарзамини Канъон”-ро аниқтар мебинед.

Ба назар гиред, ки аҳолии Исроил аз замони баромадан аз Миср (Ададҳо 1) то расидан ба Канъон (Ададҳо 26) 0.3 % камтар шуд, на зиёдтар.

ҳодиса	муддат	сол аз хуруч	суроға дар ҚМ
Баромадан аз Миср	0	0	
Сафар дар биёбон	+ 40	40	Так.Шар. 29:4; Аъмол 13:18
Забти сарзамини Канъон	+6	46	саҳифаи 33
Замон то омадани довари якум	+14	60	саҳифаи 33

Аз доварон то подшоҳон

Доварон - 1 Подшоҳон 7

Пас аз он дар давоми тақрибан чорсаду панҷоҳ сол, то замони Самуили пайғамбар Худо ба онҳо доваронро дод (Аъмол 13:20). Аз худи китоби Доварон мо солҳои онҳоро аз замони Арам-наҳрайн (1546 пеш аз милод) то замони довари Самуил (1096 пеш аз милод) меёбем ва бо ҳам ҷамъ мекунем. Аз китоби Аъмол бошад мебинем, ки тақрибан ҳамагӣ чанд сол бояд бошад.

довар/ хукмрон	муддат	сол аз Арам- наҳрайн	сувоға дар ҚМ
Хукмрони Арам-наҳрайн	8	8	Доварон 3:8
Отниил ибни Қеназ	+ 40	48	Доварон 3:11
Хукмрони Мӯоб	+ 18	66	Доварон 3:14
Эҳуд ибни Черо	+ 80	146	Доварон 3:30
Шамчар ибни Анот	Ҳамзамони Эҳуд	146	Доварон 3:31
Хукмрони Канъон	+ 20	166	Доварон 4:3
Дебӯро ва Бороқ	+ 40	206	Доварон 5:31
Хукмрони Мидён ва Амолеқ	+ 7	213	Доварон 6:1
Чидъун ибни Юош	+ 40	253	Доварон 8:28
Подшоҳии Абималик, Исроил	+ 3	256	Доварон 9:22
Тӯлоъ ибни Фуоҳ	+ 23	279	Доварон 10:1-2
Ёири Чилъодӣ	+ 22	301	Доварон 10:3
Хукмрони амӯриён	+ 18	319	Доварон 10:8
Ўифтоҳи Чилъодӣ	+ 6	325	Доварон 12:7
Ибсони Байтлаҳмӣ	+ 7	332	Доварон 12:8-9
Элӯни Забулунӣ	+ 10	342	Доварон 12:11
Абдун ибни Ҳиллел	+ 8	350	Дов. 12:13-14
Хукмрони фалиштиён	+ 40	390	Доварон 13:1
Шимшун ²	+ 20 сол дар замон ни фалиштиён	390	Доварон 16:31
Элӣ	+ 40	430	1 Под 4:18
Самуил ³	+ 20	450	1 Под 7:2

² Дар охири зиндагияш Шимшун халқро аз ҳукмрони 40-солаи фалиштиён озод мекунад (Доварон 13:1; 16:31).

³ Ин бист солае ки дар 1.Под. 7,2 гуфта мешаванд, ҳамаи замони довари Самуилро дар назар доранд, то он вақте ки ӯ доварияшро месупорад (1.Под. 12) ва аз ин пас ҳамчун пайғамбар ба халқ сухан меронад, на ҳамчун довар.

Аз Шоул то Сидқиёху

1 Подшоҳон 8 - 4 Подшоҳон 25

Дар ҳамин ҷадвал мо замонро мебинем, ки бо аввали ҳукмронии Шоул (1096 пеш аз милод) сар мешавад ва бо подшоҳ Сидқиёху (586 пеш аз милод) ва хароб шудани Уршалим тамом мешавад.

Ин ҷадвали подшоҳон аз сулолаи Довуд, яъне аз подшоҳии Яхудо аст. Дар ин ҷо муҳим аст, ки соли ба тахт нишастанро (СТН) аз ёд набарорем. Дар бораи ҷӣ будани ин сол дар саҳифаи 36 бисёртар мехонед. Дар саҳифаи 37 ҷадвале бо подшоҳони Исроил (подшоҳии шимолӣ) мебошад.

подшоҳ	муддати подшоҳӣ	сол аз Шоул	суроға дар ҚМ
Шоул (худотарс ⁴)	40	40	Аъмол 13:21
Довуд (худотарс)	+ 40	80	3 Подшоҳон 2:11
Сулаймон (худотарс)	+ 40	120	2 Вақоеънома 9:30
Раҳабъом	+ 17	137	3 Подшоҳон 14:21
Абиём	+ 3	140	3 Подшоҳон 15:1-2
Осо (худотарс)	+ 41	181	3 Под. 15:9-10
Ехӯшофот (худотарс)	+ 25	206	3 Подшоҳон 22:42
Ехӯром ⁵	8 (+ 4)	210	4 Подшоҳон 8:17
Аҳазёху	1 (+ 0)	210	4 Подшоҳон 8:26

⁴ “Худотарс” маънои онро надорад ки онҳо бо Худованд муносибати зинда доштанд. Ҳамин тавр мо, масалан, дар бораи Ехӯш ва Амасё мехонем, ки онҳо подшоҳони худотарс буданд, лекин на аз сидқи дил (4 Под. 12:3; 14:3). Номҳои онҳо дар насабномаи Исои Масеҳ низ нестанд (Матто 1).

⁵ Ехӯром духтари Аҳъоб ва Изобалро, ки Аталё ном дошт, ба занӣ гирифт. Барои солшумории Яхудо ин таъсир аз шимол беоқибат намонд (барои ҷӣ будани “соли ба тахт нишастан” сах. 36-ро бингаред). Дар давоми 8 соли ҳукмронияш 4 солашро бо Ехӯшофот якҷоя гузаронид.

подшоҳ	муддати подшоҳӣ	сол аз Шоул	сууроға дар ҚМ
Аталё	7 (+ 6)	216	4 Подшоҳон 11:3-4
Ехӯош ⁶ (худотарс)	+ 40	256	4 Подшоҳон 12:1-2
Амасё (худотарс)	+ 29	285	4 Подшоҳон 14:1-2
Азарё (худотарс)	+ 52	337	4 Подшоҳон 15:1-2
Ютом (худотарс)	+ 16	353	4 Подшоҳон 15:32-33
Оҳоз	+ 16	369	4 Подшоҳон 16:2
Ҳизқиё (худотарс)	+ 29	398	4 Подшоҳон 18:1-2
Менашше	+ 55	453	4 Подшоҳон 21:1
Омӯн	+ 2	455	4 Подшоҳон 21:19
Йӯшиёху (худотарс)	+ 31	486	4 Подшоҳон 22:1
Ехӯоҳоз	3 моҳ (+1)	487	4 Подшоҳон 23:31
Ехӯёқим	+ 11	498	4 Подшоҳон 23:36
Ехӯёкин	3 моҳ 10 рӯз (+1)	499	2 Вақоеънома 36:9
Сидқиёху	+ 11	510	4 Подшоҳон 24:18

⁶ Дар соли ҳафтуми ҳукмронии Аталё Ехӯёдои коҳин шӯрише бар зидди вай бардошта, Ехӯошро ҳамчун подшоҳи нави Яҳудо эълон кард (4 Под. 11:3-17). Аз писари вай Амасё сар карда, соли подшоҳиро боз бо СТН ҳисоб мекарданд.

Аз харобшавӣ то барқарор карда шудани Уршалим

Дониёл; Эзро

Давраи нав сар шуд ва подшоҳони бегона бар Исроил ҳукмрон шуданд, барои ҳамин мо ҳозир бо онҳо солшумориро давом медиҳем.

Қадвале ки дар саҳифаи дигар мебинед, аз подшоҳони Бобил ва Форс мебошад. Барои мо инҳо аз соли 19-уми ҳукмронии Набукаднесар (586 пеш аз милод) то соли 20-уми ҳукмронии Артахшасто (445 пеш аз милод) муҳим ҳастанд.

Мо ҳозир рақамҳои ғайрибиблиявиро истифода мебарем, ки пурра бо ҳуди Калом рост меоянд. Аз рӯи навиштаҳои 4 Под. 25:8-10 ва Ирмиё 52:12 Уршалим дар соли 19-уми ҳукмронии Набукаднесар хароб карда шуд. Дар 4 Под. 25:2 ва Ирмиё 52:2 меҳонем, ки ин 11-ум соли ҳукмронии Сидқиёху буд. Аз рӯи навиштаҳои ғайрибиблиявии ҳайатшиносӣ (астрономия), дар хати меҳӣ аз замони Набукаднесар (ҳам аз рӯи ситораҳо) харобшавии Уршалимро аниқ ба соли 586 пеш аз милод монда метавонем.

Ин ҳодиса бисёр муҳим аст, вақте мо солшумории Каломро бо солшумории дунявӣ пайваст мекунем. Ҳамчунин аз рӯи ин ҳодиса мо метавонем ба ақиб (то офариниш) ва ба пеш (то марги Масех дар Қолқолто) ҳисоб кунем.

Ҳамчун санги санчишӣ Ирмиё 25:8-12 хоҳад буд, ки дар бораи он дар порчаи “70 соли хорӣ” (сах. 41) бисёртар меҳонед.

Боз муҳим аст, ки солшумории яҳудиҳо бо солшумории бобилӣ ё форсӣ омехта накунем, байни онҳо чор ё зиёда моҳ фарқ буда метавонад⁷.

⁷ Ба порчаи “Солҳои баҳснок оид ба замони хароб шудани Уршалим” сах. 40 нигаред

Шоҳони бобили

шоҳон (номҳо дар Китоби Муқаддас)	солҳои ҳукмронӣ	номҳои таърихӣ	илова
Набукаднесар	605-562 пеш аз милод	Набукаднесари II.	мисол: Ирмиё 46:2
Эвил-Мерӯдак	562-560 пеш аз милод	Амел-Мардук	4 Под. 25:27-30
	560-557 пеш аз милод	Нергал-шар- узур	Шавҳари духтари Набукаднесари II. Бисёр вақт ба Нерчал Саръэсер монанд карда мешавад Ирмиё 39:3
-	556 пеш аз милод	Лабашӣ-Мардук	-
Набукаднесар	556-539 пеш аз милод	Набонид	Дониёл 4
Балтшасар	553-539 пеш аз милод	Бал-шар-узур	Балтшасар ҳеч гоҳ танҳо ҳукмрон набуд, ӯ фақат ҷонишини Набонид буд. Дониёл 5

Шоҳони Форс

шоҳон (номҳо дар Китоби Муқаддас)	солҳои ҳукмронӣ	номҳои таърихӣ	илова
Куруш ⁸	560-529 пеш аз милод	Куруши қабир Куруши II.	Дониёл 10:1 Эзро 1:1
Аҳашверӯш	529-521 пеш аз милод	Камбизи II.	Эзро 4:6
Артаҳшасто	521 пеш аз милод	Гаумата	фақат якчанд моҳ ҳукмрон буд Эзро 4:7
Дорёвеш	522-486 пеш аз милод	Дориюши I.	Эзро 4:24; 6:1-12
Аҳашверуш	486-465 пеш аз милод	Аҳашверуши I.	Эстер 1:1 Дониёл 11:2
Артаҳшасто	465-423 пеш аз милод	Ардашери I. “дастдароз”	Эзро 7 Наҳемиё 2:1

Аз обод шудани Уршалим то Исои Масеҳ

Дониёл 9:24-27

Ин пайғамбарӣ тамоми нақшаи Худовандро, то ба охир расидани замонҳо дар бар мегирад. Ин ҷо барои ҳамин ҳам махсус шавқовар аст, чунки ба Масеҳ ишора карда мешавад.

Мо ҳозир аз рӯи ин пайғамбарӣ ҳамон вақтеро ҳисоб мекунем, ки дар он Исои Масеҳи Наҷоткор ҷонашро медиҳад. (баъди 7 ва 62 ҳафтсола)

Дар бораи ҳафтаи охирин (70-ум) мо дар ин дафтарча намехонем, чунки ҳоло иҷро нашудааст ва дар бораи вай дар китоби Ваҳй метавонед хонед.

⁸ Соли 539 пеш аз милод Бобилро забт кард, яъне соли 538 пеш аз милод соли якуми вай ҳамчун подшоҳи подшоҳон буд. Чунин менамояд, ки Дорёвешӣ Модӣ зери итоати вай буд. Вай дар Дониёл 6:1 ва 11:1 зикр шудааст.

Бояд ба назар гирем, ки ин пайғамбарӣ ба шаҳри Уршалим вобастагии наздик дорад. Ин ҷо дар бораи фармони Артаҳшасто сухан меравад (Наҳ. 2:1-8), ки дар он ӯ мувофиқи хоҳиши Наҳемё иҷозати барқарор намудани Уршалимро медиҳад, баъди он ки Наҳемё якчанд вақт барои ин дуо кард ва рӯза гирифт (Наҳ 1:4-11). Ин ба фармони Куруши қабир дар бораи сохтани маъбад (Вақоеънома 36:22-23) мувофиқат надорад.

Маълумоти ғридиҳанда

Як ҳафта 7 рӯз дорад ва як ҳафтсола 7 сол. Пас 70 ҳафтсола аз 490 сол иборат аст. Аз рӯи Китоби Муқаддас медонем, ки соли пайғамбарӣ фақат аз 360 рӯз иборат аст (бо Ваҳй 11:2-3 муқоиса кунед).

Ҳисобот

Дониёл 9:25: Аз фармони барқарор кардани Уршалим то омадани Исои Масех $(7 + 62) \times 7 \times 360 = 173\,880$ рӯз мегузаранд. Агар ин муддатро ба соли дорои 365 рӯз гардонем, тақрибан 476,4 сол мебарояд. Аз Наҳемё 2:1 мо медонем, ки подшоҳ Артаҳшасто дар соли 20-уми ҳукмронияш фармони барқарор кардани Уршалимро дод. Ин ба соли 445 пеш аз милод рост мебиёяд.

Ин хел ҳисоб бояд кард:

445	пеш аз милод	фармони подшоҳ Артаҳшасто
+ 476	сол	мӯҳлати пайғамбарӣ
= 31	милодӣ	фарқи байн
+ 1	сол	соли 0 вучуд надорад
= 32	милодӣ	Исо ба Уршалим мебарояд

Замон пурра шуд

Худо, ки аз қадимулаём борҳо ва ба тарзи гуногун ба падарони мо ба воситаи пайғамбарон сухан гуфтааст, дар ин рӯзҳои охирин ба мо ба воситаи Писараш сухан гуфт. Ибриён 1:1-2а

Аз инсонии якум, яъне Одам, ки ба гуноҳ афтид, то Исои Масеҳ, ягона одаме ки бегуноҳ буд ва аз боиси абадӣ буданаш ҳамчунин озодии абадӣ меоварад, 4149 сол гузашт⁹.

Ин ададҳои беҳато ва дар худ пурра комили хронологияи Китоби Муқаддас ба забони тоза ва дақиқ гап мезананд. Каломи Худо чунон аниқ аст, ки мо маълумоти аз пайғамбарихо мегирифтаамонро метавонистем ба тақвими худ дохил кунем. Дар ин ҷо саволе пайдо мешавад, ки онро бе ҷавоб мондан мумкин нест: Оё мо ҳақиқатан метавонем ба Каломи Худо бо роҳи наҷоташ ва қоидаҳои додасудааш шубҳа кунем? Чизе ки Офаридгор ин қадар аниқ нақша кашида, пешгӯӣ карда буд, ногоҳ тезӣ ва дақиқияшро гум мекунад? Умуман, Каломи Худо, яъне Китоби Муқаддас, дар бораи наҷот ёфтан дар Масеҳ чӣ мегӯяд?

*Зеро Худо ҷаҳонро чунон дӯст дошт, ки Писари ягонаи
Худро дод, то ҳар кӣ ба Ӯ имон оварад, ҳалок нашавад,
балки ҳаёти абадӣ ёбад.*

Юҳанно 3:16

⁹ Вақте аз замони офариниши Одам, яъне 4119 пеш аз милод (4119 пеш аз милод = солшумории таърихӣ, 4118 пеш аз милод = солшумории астрономӣ) то марги Масеҳ (32-и милодӣ) солҳоро ҳисоб кунем, ҳамагӣ ба 4150 сол мерасем. Агар аниқтар нигоҳ кунем ва ба назар гирем, ки офариниш (аз рӯи чанд таҳлил) дар тирамоҳ шуда буд ва Масеҳ дар баҳор ҷон дод, бояд ним сол тарҳ карда шавад, чунки аз тирамоҳ то баҳор фақат ним сол мегузарад. Ин маънои онро дорад, ки Исои Масеҳ тақрибан 4149 сол ва 6 моҳ пас аз ҳафтаи офариниш ба салиб меҳкӯб карда шуд.

Лекин “имон доштан” ба Писари Худо, Исои Масеҳ, чӣ маъно дорад? Инро ба мо хусусан Инчил мефаҳмонад. Танҳо Исои Масеҳ метавонад одамонро аз мушкилӣ ва вайронии гуноҳ, ки ҳамчунин сабаби дарду азоб дар замони ҳозира аст, озод кунад. Танҳо Ӯ метавонад туро аз ҷазо барои гуноҳ, яъне аз марги беохирӣ абадӣ дар дӯзах озод кунад. Пас оё мо, ки ба Исои Масеҳ имон дорем ва ба воситаи марги Ӯ ба сӯи ояндаи пурчалолу абадӣ меравем, бо ҷидду ҷаҳд ва хурсандии бузург аз пайи Каломи Ӯ равона нашавем?

Иловаҳо

Иловаҳо

Маъноҳои номҳо

Ҳасти 5 ва 1 Вақоенома 1:1-4

Номҳо ва маъноҳои онҳо

1. **Одам** = инсон (одамизод)
2. **Шет** = ҷонишин (шис = шинондан, гузоштан)
3. **Анӯш** = одами гуноҳкор
4. **Қенон** = оҳангар ё одаме ки мегирад
5. **Маҳалалъил** = Худо лоиқи ҳамду ситоиш аст
6. **Ёрад** = поин рафтан (Ярад = фуромадан)
7. **Ҳанӯх** = барои Худо тақдимшуда (назр)
8. **Матушолах** = марде ки чизеро мепартояд (метҳу = мард, шалах = партофтан) ё: вақте мурд, онро равон мекунад (метҳ = марг, ушалах = баъд равон мекунад)
9. **Ломак** = одами хунхор/марди ҷавони боқувват (арабӣ: йилмак)
10. **Нӯх** = тасалло, оромӣ

Ҷамъи маъноҳо

Чунон ки дар Дониёл 5:25-28 ҳафт, ин номҳо хабареро нақл карда метавонанд: Инсон (Одам) ҷои (Шет) гуноҳкорро (Анӯш) гирифт. \bar{U} гирист (Қенон). Худое ки лоиқи парастии аст (Маҳалалъил) ба ҷаҳон фаромад (Ёрад). \bar{U} зиндагияшро чун назр (Ҳанӯх) гузаронд ва марги \bar{U} (Матушолах) барои одами хунхор (Ломак) тасалло ва оромӣ (Нӯх) равон кард.

Нӯҳи ҳаштум

2.Петрус 2:5

Дар замони Одам то Нӯҳ нахустпадари пиртарини зинда барои нигоҳдории ваъда ҷавобгарии махсусан калон дошт. Аз ин хел нахустпадарҳо ҳашто маълуманд. Ҳанӯҳ ва Ломак ҳисоб карда намешаванд, чунки падаронашон аз онҳо бештар умр диданд.

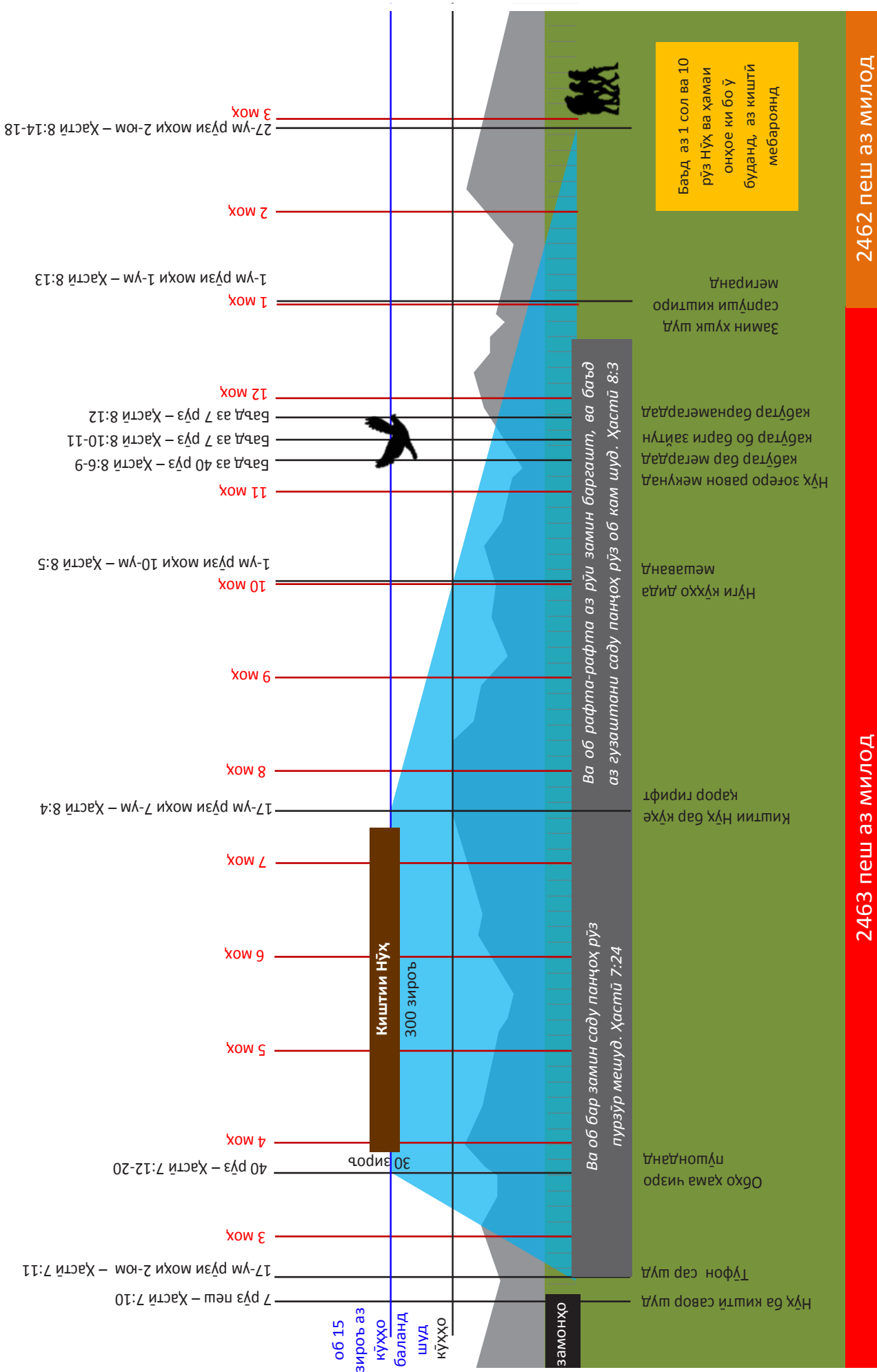
адад	шахс	синну сол	суроға дар КМ
1	Одам	130 (930)	Ҳастӣ 5:3-5
2	Шет	105 (912)	Ҳастӣ 5:6-8
3	Анӯш	90 (905)	Ҳастӣ 5:9-11
4	Ҷенон	70 (910)	Ҳастӣ 5:12-14
5	Маҳалалъил	65 (895)	Ҳастӣ 5:15-17
6	Ёрад	162 (962)	Ҳастӣ 5:18-20
(7)	Ҳанӯҳ	65 (365)	Ҳастӣ 5:21-23
7 (8)	Матушолах	187 (969)	Ҳастӣ 5:25
(9)	Ломак	182 (777)	Ҳастӣ 5:28-31
8 (10)	Нӯҳ	500 (950)	Ҳастӣ 5:32; 9:28-29

Дигар таҳлилҳо калимаи “ҳаштум”-ро чунин маънидод мекунанд, ки Нӯҳ ҳаштумин одам буд, ки ба кишти даромад. Аммо вақте мо матни аслии 2.Петрус 2:5-ро бо забони юнонӣ меҳонем (калима ба калима: “балки” “ҳамчун” “ҳаштум” “Нӯҳ” “адолат” “мавбиза кардан”) он ба варианти якум наздиктар аст.

Тӯфон – боз аниқтар

Ҳастӣ 7 - 8

Ба график дар саҳифаи дигар нигаред:

2463 пеш аз милод

2462 пеш аз милод

Ҳамон 400 сол

Ҳастӣ 15:13 - 14; Аъмол 7:6

Дар Ҳастӣ 15:13-14 ба Иброҳим ду пайғамбарӣ карда мешавад:

1. Насли ту дар заминест ки аз онҳо нест, ғариб мешаванд.
2. Онҳо банда (ғулом) карда мешаванд ва бар онҳо 400 сол зулм мекунанд ... баъд бо дорони зиёд берун меоянд.

Ҳар ду пайғамбарӣ якҷоя 400 сол давом мекунанд. Ҳозир фаҳмидани он муҳим аст, ки ин вақт аллакай бо Исҳоқ, насли Иброҳим, сар мешавад. Ин 400 сол ҳам замони дар Канъон ва ҳам замони дар Миср будани исроилиёнро дар бар мегирад.

ҳодиса	муддат	сол аз Исҳоқ	суроға дар ҚМ
Таваллуди Исҳоқ	-	0	Ҳастӣ 21:5
Исҳоқ 60-сола буд, вақте Яъқуб таваллуд шуд	+ 60	60	Ҳастӣ 25:26
Яъқуб дар синни 130- солагӣ ба Миср меравад	+130	190	Ҳастӣ 47:9
Замони дар Миср будан	+215	405	саҳифаи 32
Аҳкоми Худо дар кӯҳи Сино ба халқи Исроил дода мешавад	+3моҳ (+0)	<u>405</u>	Ҳастӣ 19:1

Чаро панҷ сол фарқ аст? Дар Ҳастӣ 21:9-10 меҳонем, ки Исмоил (рамзи писари ҷисмонӣ) ба Исҳоқ “ханда” мекунад. Аз ҳамин сабаб Соро хост Исмоилро бо модараш аз хаймаҳояшон ронад. Худо низ дар Ҳастӣ 21:12 ин хоҳиши Сороро тасдиқ мекунад ва дар он ин ҷумла илова менамояд: “зеро ки насли ту аз Исҳоқ ханда мешавад”.

Азбаски мо медонем ва бовар мекунем, ки рақамҳои Китоби Муқаддас беҳато ва пурра рост ҳастанд, ба ин хулоса меоем, ки ин ҳодиса (рондани Исмоил) панҷ сол баъди таваллуди Исҳоқ ба амал омад ва соати пешгуи 400 сол баъд аз ин ҳодиса сар шуд.

405 (рақами ҳисобкардашуда) - **400** (рақами пешгӯӣ) = **5**

Иброҳим, ки аввал маҷбур шуд “писари ҷисмонӣ”-ро аз худ дур кунад, то ин ки Худо бо Исҳоқ амал карда тавонад, барои мо ҳам ибрати хуб мебошад.

Дар зиндагии мо ҳам чизҳое ҳастанд, ки барои вафодорона аз пайи Масеҳ рафтани мо монё мешаванд. Чизҳое ки муносибати моро бо наҷоткорамон вайрон мекунанд. Барои ҳамин бояд ҳар бори гарон ва гуноҳро, ки моро фаро мегирад, аз худ дур андохта, майдони дар пеши мо бударо бо сабр давон-давон тай кунем (Ибриён 12:1).

Ҷадвали ислоҳшударо дар зер мебинед:

ҳодиса	муддат	сол аз Исҳоқ	соати пешгӯӣ	суроға дар ҚМ
Таваллуди Исҳоқ	-	0	-	Ҳастӣ 21:5
Рондани Исмоил	+ 5	5	0	Ҳастӣ 21:9-14
Исҳоқ 60-сола буд, вақте Яъқуб таваллуд шуд	+ 55	60	55	Ҳастӣ 25:26
Яъқуб дар синни 130-солагӣ ба Миср меравад	+130	190	185	Ҳастӣ 47:9
Замони дар Миср будан	+215	405	400	саҳифаи 32
Аҳкоми Худо ба халқи Исроил дода мешавад	+3моҳ (+0)	405	= <u>400</u>	Ҳастӣ 19:1

Насли чорум

Ҳастӣ 15:14 - 16

Халқи Исроил дар насли чорум (баъди Яъқуб) бояд аз Миср мебаромад ва ба Канъон мерафт. Инро аз рӯи насабномаи Мусо дар Хуруҷ 6:16-20 тафтиш менамоем:

1. Левӣ
2. Қаҳот
3. Амром
4. Мусо

Дар Ададҳо 13 меҳонем, ки Мусо қосусонро ба Исроил (Канъони онвақта) равон мекунад. Насли чорум имконияти ба сарзамини Канъон даромаданро дошт, лекин аз боиси беимонии онҳо “фақат” пешгӯӣ иҷро шуд; онҳо баракати онро надиданд! Вале Еҳушаъ ва Колеб, ки ба замини ваъдашуда дохил шуданд, аз насли чорум набуданд (аз насли панҷум буданд). Колеб ҳатто аз насли ғайрияҳудӣ буд (Ададҳо 31:12). Ин чӣ маъно дорад? Маъноӣ рӯҳонии инро худи Китоби Муқаддас мефаҳмонад.

Ибриён 3:7-4:11 ба мо нишин медиҳад, ки агар мо беимон бошем, мероси оромии илоҳиро ҳам гирифта наметавонем.

Ин барои мо як огоҳие аз тарафи Худованд аст! Худо ба суҳанонаш вафодор менамояд, лекин фақат бо имони ғайрӣ мо метавонем баракатҳояшро қабул кунем. Ва ба чӣ қадар “имондорон”, ки хуни барраро ба паҳлударихояшон молиданд (рамзӣ, Хуруҷ 12:1-13; Юҳан. 1:29) ва бо ин расман имонашонро эътироф карданд, рӯзе Масеҳ бояд гӯяд: *“Ман ҳаргиз шуморо наменинохтам; аз Ман дур шавед, эй бадкорон!”* (Матто 7:22-23)? Чӣ хел даҳшатовар аст, вақте бо халқи Худо ҳамроҳ сафар мекунем, лекин ҳеҷ гоҳ ваъдаҳояшро ба даст намеоварем.

71 сол дар мамлакат

Ҳастӣ 46 - Ҳастӣ 50

Аз замони кӯчидан ба Қӯшан (Миср) то марги Юсуф 71 сол мегузарад. Ададҳои зерин лозиманд, то ин ки ҷадвали “Иброҳим то хуруҷ аз Миср”-ро пурра кунем.

синни соли Яъқуб	синни соли Юсуф	ҳодиса	суроға дар ҚМ
-	30	Юсуф хоби фиръавнро таъбир кард	Ҳастӣ 41:46
-	37	Ҳафт соли фаровонӣ	Ҳастӣ 41:53
130	39	Юсуф падарашро дар соли дуюми гуруснагӣ ба Миср овард	Ҳастӣ 45:4-13; 47:9
-	110	71 сол ($110-39=71$) пас аз омадани Яъқуб ба Миср Юсуф мемирад	Ҳастӣ 50:26

Аз марги Юсуф то таваллуди Мусо

Хуруҷ 1

Чӣ хел замони байни марги Юсуф ва таваллуди Мусоро ҳисоб хоҳем кард? Мо бояд ҳамаи солҳоро аз вақти таваллуди Иброҳим то дода шудани аҳком дар назди кӯҳи Сино, ки ба мо маълум ҳастанд, тарҳ кунем. Замоне ки мемонад, ин ҳамон вақти байни марги Юсуф ва таваллуди Мусо аст.

- 430 аҳд бо Иброҳим то Сино, Ғалотиён 3:16-17
- + 75 таваллуди Иброҳим то гирифтани ваъда, Ҳастӣ 12:4-7
- = 505 Замон байни таваллуди Иброҳим ва аҳкоми Сино
- 361 таваллуди Иброҳим то марги Юсуф¹⁰
- 80 синну соли Мусо дар замони хуруҷи халқи Исроил аз Миср ва дар кӯҳи Сино, Хуруҷ 7:7
- = 64 сол (байни марги Юсуф ва таваллуди Мусо)

¹⁰Бо порчаи “Иброҳим то хуруҷ аз Миср” муқоиса кунед (сах. 13)

Замони зист дар Қўшан (Рамсес, Миср)

Ҳастӣ 46 - Хуруҷ 12

Ин замон дар вақти ҳафт соли гуруснагӣ бо кўчидани Яъқуб ва писаронаш ба Миср сар шуда бо озодӣ аз асири ба воситаи Мусо тамои мешавад.

ҳодиса	муддат	сол аз кўчидан	суроға дар КМ
Вақте халқ аллакай 71 сол дар Миср аст, Юсуф мемирад.	+ 71	71	саҳифаи 31
Аз марги Юсуф то таваллуди Мусо	+ 64	135	саҳифаи 31
Синну соли Мусо 80 сол буд, вақте ӯ бо фиръавн сухан ронда, халқро аз Миср баровард	+ 80	215	Хуруҷ 7:7

Ҳамон 400 сол

Ғалотиён 3:16 - 17

Дар нома ба Ғалотиён навишта шудааст, ки шариат 430 сол пас аз аҳди Худо бо Иброҳим омад. Ин кадом аҳд буд? Ба ақиб ҳисоб мекунем:

ҳодиса	муддат	ҳисоб	суроға дар КМ
Дода шудани аҳком (се моҳ баъди хуруҷ)	0	430	Хуруҷ 19:1
Замон дар Қўшан	- 215	215	саҳ. 32
Таваллуди Яъқуб то кўчидан ба Миср	- 130	85	Ҳастӣ 47:9
Аз таваллуди Исҳоқ то таваллуди Яъқуб	- 60	25	Ҳастӣ 25:26
Ба Иброҳим ваъда карда шудани замин ¹¹	- 25	0	Ҳастӣ 12:4-7

¹¹ Дар синни 75-солагӣ Иброҳим аҳдро бо Худо баст. Исҳоқ дар 100-солагии ӯ таваллуд шуд (Ҳастӣ 21:5), яъне байни ин ду ҳодиса 25 сол гузашт.

Адади 430-ро мо дар Хуруҷ 12:40-41 боз меёбем; вале дар ин ҷо аз дигар ҷиҳат. Иброҳим, ҳамчун падари банӣ-Исроил ба Канъон меравад, ки Худо ба насли ӯ ваъда дод (Ҳастӣ 12), ва Канъон дар он замон зери итоати Миср буд. Ва ҳозир ин замон расида буд, ки халқ аз Миср барояд, то ин ваъдаро ба даст оварад.

Забти Канъон

Еҳушаъ

Чи хел ҳисоб мекунем, ки дар байни чанд сол Исроил Канъонро забт мекунад? Ва баъд аз он то замони Арам-наҳрайн чанд соли дигар ҳаст?

Ин рақамҳо дар Китоби Муқаддас ёфт намешаванд, лекин бе ин ҳам аз ҷониби Худо аниқ ҳисоб карда шудаанд. Ана исботи математики:

ҳодиса	муддат	сол аз хуруҷ	суроға дар КМ
Хуруҷ аз Миср	-	0	
Замон дар биёбон	+ 40	40	Так. Шар. 29:4 Аъмол 13:18
Забти Канъон	+ x	40 + x	муодила
Замон то доварон	+ y	40 + x + y	муодила
Замони доварон	+ 450	490 + x + y	Аъмол 13:20
Шоул	+ 40	530 + x + y	Аъмол 13:21
Довуд	+ 40	570 + x + y	2 Подшоҳон 5:4
Сулаймон то сохтани маъбад	+ 4	574 + x + y	3 Подшоҳон 6:1

Мо медонем, ки замон аз хуруҷи Миср то сохта шудани маъбад дар замони подшоҳ Сулаймон 594 сол $(480+114)^{12}$ давом ёфт.

Аз рӯи ҷадвал ин муодила пайдо мешавад

$$574 + x + y = 594$$

¹² ба порчаи “Ҳамон 480 сол” нигаред (сах. 35)

Адади “х”

Аз Ададҳо 10:11+29 мебинем, ки Мусо ҷосусонро дар соли дуоми сафар дар биёбон равона кард (Ададҳо 13-14). Дар он вақт Колеб 40-сола буд. 45 сол дертар, вақте \bar{y} 85-сола буд, сарзамини Канъон забт шуд (Ехушаъ 14:6-10). Аз рӯи ин мебинем, ки забти замин (х) тақрибан 6 сол давом кард¹³.

Аз рӯи ин мебинем:

$$574 + 6 + y = 594$$

$$y = 594 - 6 - 574$$

$$y = 14$$

Ҷавоб:

6 сол ҷангҳо барои забти замини Канъон давом карданд.

14 сол баъди забти Канъон замони доварон сар мешавад.

Исроил зери ҳокимияти бегона

Дар давоми замони доварон исроилиён аз боиси беитоатияшон чандин бор асири ҳокимияти бегона буданд. Ҳамчунин аз рӯи Доварон 9, ҳукмронии Абималик, писари Ҷидъун, ҳокимияти маҷбурӣ зидди тартиби илоҳӣ буд. Дар ин ҷадвал ин ҳокимиятҳоро мебинед:

доварон ва ҳукмронӣ	муддат	сууроға дар КМ
Ҳукмронии Арам-наҳрайн	8	Доварон 3:8
Ҳукмронии Мӯоб	18	Доварон 3:14
Ҳукмронии Канъон	20	Доварон 4:3
Ҳукмронии Мидён ва Амолеқ	7	Доварон 6:1
Подшоҳии Абималик, Исроил	3	Доварон 9:22
Ҳукмронии амӯриён	18	Доварон 10:8
Ҳукмронии фалиштиён	40	Доварон 13:1
ҳамагӣ	114	-

¹³ 45 (Ехушаъ 14,10) - 38 (замони оврагардӣ дар биёбон, 40-2=38) – 1 (сол баъди забт) = 6

Ҳамон 480 сол*3 Подшоҳон 6:1*

Ин ҷо ба мо аниқ мегӯяд, ки аз хуруҷ аз Миср то соли чоруми ҳукмронии Сулаймон (сохта шудани маъбад) 480 сол гузашт. Як бор ҳисоб кунем:

ҳодиса	муддат	сол аз хуруҷ	суроға дар ҚМ
Хуруҷ аз Миср	-	0	-
Замон дар биёбон	+ 40	40	Так. Шар. 29:4 Аъмол 13:18
Забти Канъон	+ 6	46	саҳифаи 33-34
Замон то доварон	+ 14	60	саҳифаи 33-34
Замони доварон	+ 450	510	Аъмол 13:20
Шоул	+ 40	550	Аъмол 13:21
Довуд	+ 40	590	3 Подшоҳон 2:11
Сулаймон то сохтани маъбад	+ 4	594	3 Подшоҳон 6:1

Байни рақами 480 (3 Под. 6:1) ва рақами 594-и ҳисобкардашуда 114 сол фарқ ҳаст. Ин айнан ҳамон солҳои ҳукмронии бегонаҳо дар Исроил дар замони доварон аст (саҳ. 34). Худо ин вақтро ба назар намегирад, чунки ин вақти гумшуда аст.

Ин намуди ҳисобкунии илоҳиро дар 70 ҳафтсолаи Дониёл низ меёбем, ки дар он Худо дар бораи замони файз (ҳозиразамон), яъне солҳои байни 69-ум ва 70-ум ҳафтсола ҳеч чиз намегӯяд. Барои яҳудиён ин вақти гумшуда аст, лекин на барои мо, ки ба Исои Масеҳ бовар мекунем! Чамъбаст:

ҳодиса	муддат
Замони хуруҷ аз Миср то чорум соли ҳукмронии Сулаймон	594
Исроил зери ҳокимияти бегона	- 114
Ҳамагӣ	480

Ҳисобҳои гуногун дар Яҳудо ва Исроил

Дар Яҳудо соли ба тахт нишастан (СТН) ҳисоб карда мешуд. Ин чӣ маъно дорад? Мисол: Агар подшоҳе дар моҳи июл дар ҷанге ҳалок шавад, ва каме пас аз он писари вай ба тахт шинад, мегӯем, ки аз август. Баъд ин замони ҳукмронии ӯ аз август то охири декабр СТН номида мешавад. Дар январ соли якуми ҳукмронияш сар мешавад. Ҳамин тавр СТН-и подшоҳи нав ва соли охири ҳукмронии подшоҳи пештара як солро ташкил мекунад!

Дар Исроил бошад СТН-ро аллакай соли пурра ҳисоб мекарданд. Дар ин ҷадвал ҳар ду солшумори дар муқоиса мебинед:

шоҳи якум			шоҳи дуюм				
7	8	9/СТН	1	2	3	4	дар Яҳудо
7	8	9/1	2	3	4	5	дар Исроил

Дар ҳоле ки асосан ин хел ҳисоб мекарданд, чанд мисоли дигар хел ҳисобро низ дорем. Лекин азбаски мо бисёр ҷойҳои муқоисавии давлати шимолӣ (Исроил) ва давлати ҷанубиро (Яҳудо) дорем, метавонем ин истисноҳоро ёбем. Ба монанди ҳама ҷои ин дафтар, дар ин ҷо низ пурра ба ростии Китоби Муқаддас такя карда мешавад.

Соли Китоби Муқаддас на чун дар мисоли боло аз январ то декабр давом мекард, балки аз нисон ба нисон (март/апрел - март/апрел)

Подшоҳии Исроил

3 Подшоҳон 12 - 4 Подшоҳон 17

Подшоҳии Исроил аз соли 976 то 722 пеш аз милод вучуд дошт, то он вақте ки дар соли 9-уми Хӯшаъ аз тарафи Ашшур ба хок

яксон шуд. Дар Исроил бе СТН¹⁴ ҳисоб мекарданд.

Ҳам берун аз ин дар ин ҷо бисёр ҳолатҳои ғайриқаноатбахш бо солҳо ҳаст, ва низ ба ҳолати рӯҳонии подшоҳон ишора шудааст. Дар давлати шимолӣ нӯҳ сулола буд (Тибниро ҳисоб накарда, 3 Подшоҳон 16:21-22). Асосгузори ин сулолаҳо дар чадвал махсус ишора карда шудаанд.

шахс	муддати ҳукмронӣ	сол аз Ёробъом	суроға дар КМ
Ёробъоми I.	22	22	3 Под. 14:20
Нодоб	2 (+1)	23	3 Под. 15:25
Баъшо	24 (+23)	46	3 Под. 15:33
Эло	2 (+1)	47	3 Под. 16:8
Зимрӣ	7рӯз (+0)	47	3 Под. 16:15
Омрӣ ¹⁵	12 (+11)	58	3 Под. 16:23
Аҳъоб	22 (+21)	79	3 Под. 16:29
Аҳазё ¹⁶	2 (+0)	79	3 Под. 22:52
Йӯром	12 (+11)	90	4 Под. 3:1
Еху ¹⁷	28 (+28)	118	4 Под. 10:36
Ехӯош	17 (+17)	135	4 Под. 13:1
Юош ¹⁸	16 (+16)	151	4 Под. 13:10
Ёробъоми II. ¹⁷	41 (+40)	191	4 Под. 14:23
Замони гузариш ¹⁹	12 (+12)	203	4 Под. 15:8

¹⁴ Ба порчаи “Ҳисобҳои гуногун дар Яҳудо ва Исроил” нигаред (саҳифаи 36)

¹⁵ Чанг бо Тибнӣ (1 Подшоҳон 16:15,21-23) панҷ сол давом кард. Аз соли ҳафтуми ҳукмронии Омрӣ Сомария пойтахти подшоҳони Исроил шуд.

¹⁶ Аҳазё ду сол ҳамроҳи падараш Аҳъоб ҳукмронӣ кард

¹⁷ Аз Еху дар давлати шимолӣ низ бо СТН ҳисоб карда мешавад, ба ғайр аз Ёробъоми II.

¹⁸ Юош се сол ҳамроҳи падараш ҳукмронӣ кард, лекин ҳисобҳо бо марги падараш Ехӯош сар мешаванд (4 Подшоҳон 12:1-2; 13:10; 14:1-2-ро муқоиса кунед)

¹⁹ Закарё дар соли 38-уми Азарёи Яҳудо подшоҳи Исроил мешавад: Ҳисоб мекунем 165 (аз Раҳабъом то саршавии ҳукмронии Азарё, сах. 16-17) + 38 (ҳукмронии Азарё) = 203 сол то ҳукмронии Закарё. 203 - 191 (Ёробъоми I то Ёробъоми II) = 12 соли замони гузариш (солҳои беҳокимияти ё ҳокимияти муваққатӣ)

шахс	муддати ҳукмронӣ	сол аз Ёробъом	сууроға дар КМ
Закарё	6 моҳ (+1)	204	4 Под. 15:8
Шаллум	1 моҳ (+0)	204	4 Под. 15:13
Менаҳем	10 (+10)	214	4 Под. 15:17
Фақаҳё	2 (+2)	216	4 Под. 15:23
Фақаҳ	20 (+20)	236	4 Под. 15:27
Хӯшаъ ²⁰	9 (+9)	245	4 Под. 15:30
Хӯшаъ (Ашшур)	9 (+9)	254	4 Под. 17:1

Чанги Баъшо (Исроил) бар зидди Осо (Яҳудо)

3 Подшоҳон 16:6+8; 2 Вақоеънома 16:1

Дар 3 Подшоҳон 16:8 навишта шудааст, ки писари Баъшо Эло дар соли 26-уми Осо (шоҳи Яҳудо) дар Исроил ба тахт нишаст. Падари Эло бошад бар зидди Осо дар соли 36-уми ҳукмронияш ба чанг баромад (2 Вақ. 16:1). Ин чӣ хел буда метавонад?

Дар ин ҷо доништан муҳим аст, ки дар 2 Вақоеънома 16:1 ибораи “соли 36-уми малкхутҳи Осо” истифода шудааст (малкхутҳ = ҳукумат/подшоҳӣ). Дар ин ҷо дар бораи ҳамаи подшоҳии Яҳудо сухан меравад. **36** (2 Вақ. 16:1) - **20** (подшоҳии Раҳабъом ва Абиём) = **16**. Яъне Баъшо дар соли 16-уми ҳукмронии Осо ва соли 36-уми подшоҳии Яҳудо бар зидди Осо ба чанг баромад.

²⁰ Хӯшаъ ду бор дар ду рӯзи гуногун бар тахт нишаст (4 Подшоҳон 15:30; 4 Подшоҳон 17:1)! Ин ба мо нишон медиҳад, ки дар замони ҳукмронияш дигаргунии бузурге бояд шуда бошад. Ин дигаргуниро дар 4 Подшоҳон 17:3 меёбем, ки дар он ҷо Хӯшаъ зери дасти Ашшур меафтад. Аз ин вақт солро аз тирамоҳ ба тирамоҳ мешумурданд ки ин 6 моҳ аз соли Яҳудӣ дертар аст.

Аҳазё

4 Подшоҳон 8:26; 2 Вақоеънома 22:2

Ин ададҳоро дар 4 Подшоҳон 8:26 (22сол) ва 2 Вақоеънома 22:2 (42 сол²¹) чӣ хел фаҳмидан мумкин аст. Тафтиш мекунем: Аҳазё (Яҳудо) аз рӯи 4 Подшоҳон 8:25-26 дар соли 12-ум Йӯром (Исроил) ҳокими Уршалим шуд ва аз рӯи 4 Подшоҳон 9:29 дар соли 11-ум ҳамҳоким (бо дигар подшоҳ якҷоя) шуд. СТН-и ӯ ҳамчун ҳамҳоким соли 42-уми сулолаи Омрӣ мебошад. Аҳазё ба воситаи модараш Аталё ҳамчунин қисми ин сулола буд (2 Вақоеънома 22:2). Марде аз насли подшоҳии Довуд дар Китоби Муқаддас ҳамчун узви сулолаи Омрии беҳудо, подшоҳи Исроил, шумурда мешавад.

Оё ин барои мо огоҳие нест? Мо аз кадом насл ҳастем? Фарзанди Худоем, ё ҳоло ҳам аз сулолаи душмани Худоем, ки худро ба масеҳиён мувофиқ кардааст?

Еҳӯёкин

4 Подшоҳон 24:8; 2 Вақоеънома 36:9

Дар ҳолате ки дар 4 Подшоҳон 24:8 мехонем, ки Еҳӯёкин ҳангоми ба тахт нишастанаш 18-сола буд, 2 Вақоеънома 36:9 мегӯяд: “*Еҳӯёкин ҳаштсола буд*”. Падари Еҳӯёкин (Еҳӯёқим) дар соли 3-уми ҳукмронияш (Дониёл 1:1), аз ҳамагӣ 11 соли ҳукмронӣ (4 Подшоҳон 23:36), подшоҳе зери итоати Бобил мешавад. 8 сол дертар (11-3=8) Еҳӯёкин подшоҳ мешавад. Вақте Еҳӯёкини 18-сола подшоҳ шуд, Уршалим аллакай 8 сол инҷониб зери дасти Бобил буд. Агар ӯ ин ҷазои

²¹ Ман хеле дар ҳайрат мондам, вақте дидам, ки баъзе тарҷумаҳо матни амасоретии (матни асли) Аҳди Қадимро ба асос намегиранд ва худсарона ба Китоби Муқаддас даст зада, ин чоро “22 сол” тарҷума мекунанд (гоҳе ҳатто “20 сол”). Агар одамон Каломи Худоро ислоҳ кунанд, барои онҳо бисёр маълумотҳои муҳими илоҳӣ гум мешаванд (Ишаъё 55:8-9). Ин ҳамчунин ба 2 Вақоеънома 36:9 дар порчаи меомада дахл дорад. Дар ин ҷо одамон “18 сол”-ро бо “8 сол” ислоҳ кардаанд, аз рӯи 4 Подшоҳон 24:8. Дар матни аслии ибронӣ навишта шудааст: “бо ҳашт сол”.

илоҳиро қабул мекард ва бар зидди Бобил шӯриш намебардошт (Ирмиё 25:7-9), шояд Худо чандин сол иҷозат меод, ки бар тахти Довуд нишинад.

Ин 8 солҳоро дар 4 Подшоҳон 24:12 низ меёбем, лекин дар он ҷо ҳамчун соли ҳаштуми ҳукмронии Набукаднесар низ маънидод кардан мумкин аст.

Солҳои баҳснок оид ба замони хароб шудани Уршалим

Ирмиё 52:12+29

Дар ояти 12 дар бораи дар соли 19-уми Небукаднесар хароб карда шудани Уршалим сухан меравад. Дар ояти 29 бошад ба асири бурдани яҳудиён ба соли 18-уми Набукаднесар меафтад. Ин рақамҳоро чӣ хел фаҳмидан мумкин аст? Оё яҳудиён на баъди хароб карда шудани Уршалим ба асири бурда шуданд?

Як бор аниқтар назар андозем:

Суроға дар ҚМ	4 Подшоҳон 25:2-3; Ирмиё 52:29	4 Подшоҳон 25:8-9; Ирмиё 52:12
Солшумории бобилӣ (Набукаднесар)	соли 18-уми ҳукмронӣ	соли 19-уми ҳукмронӣ
Солшумории яҳудӣ (Сидқиёху)	рӯзи 9-ум, моҳи 4-ум ва соли 11-уми ҳукмронӣ	рӯзи 7-10-ум, моҳи 5-ум ва соли 11-уми ҳукмронӣ
Ҳодиса	Уршалим забт карда мешавад ва шаҳрвандонаш ба асири бурда мешаванд	Уршалим ва маъбад пурра аз ҷониби Набузаръадон вайрон карда мешавад

Ин ҷадвал ба мо нишон медиҳад, ки ин ду ҳодиса дар ду намуд солшуморӣ навишта шудааст. Дар моҳи чоруми солшумории яҳудӣ ҳоло 18-ум соли Набукаднесар буд ва дар моҳи панҷум аллақай соли 19-ум. Яъне Набукаднесар байни 4-ум ва 5-ум моҳи яҳудӣ ба тахт нишаст.

Ҳафтод соли хорӣ

Ирмиё 25:8-12; 29:10

Дар 2 Вақоеънома 36:21-23 маълум аст, ки ин 70 сол дар соли якуми Куруш, шоҳаншоҳи Форс, пурра мешаванд. Дар соли 539 пеш аз милод Бобил зери дасти Куруш афтид.

Ҳисоб мекунем:

539 пеш аз милод + 70 = 609 пеш аз милод

Дар соли 18-уми ҳукмронии Йӯшиёху Ҳилқиёи саркоҳин китоби Тавротро дар маъбад меёбад. Ёӯшиёху онро хонда тавба мекунад ва бо воситаи пайғамбарзан Ҳулдо хости Худоро мепурсад. Ҳулдо лаънатҳои дар Калом гуфтаре ҳамчун довари Худо тасдиқ мекунад. Лекин барои он ки Йӯшиёху сархам шуда тавба кард, дар замони подшоҳии ӯ сулҳу осоиш буд (4 Подшоҳон 22:9-20). Йӯшиёху дар соли 610 пеш аз милод вафот кард²². Писараш, подшоҳ Ехӯоҳоз, ба асири бурда шуд ва дар Миср вафот кард (4 Подшоҳон 23:31-34). Дар ҳамон сол охирин лашкарҳои ашшурӣ аз тарафи артиши бобилӣ шикаст дода мешаванд²³. Дар соли 609 пеш аз милод пешгуи “70 соли хорӣ” барои яҳудиён ва халқҳои гирду атрофи он (Ирмиё 25:11) сар мешавад, лекин ҳамчунин барои империяи Бобил (Ирмиё 25:12; 29:10). Ин бо СТН-и Ехӯёқим ва пайғамбарии Ирмиё набӣ дар як сол буд, ва Ирмиё он кас буд, ки халқро ба сар ҳам кардан дар пеши империяи бобилӣ даъват кард (Ирмиё 27). Аз ҳамин рӯз пас халқҳои бегона (ба ғайр аз як-ду истисноии кӯтоҳмуддат) бар Уршалим ҳукмронӣ мекунанд. 23 сол пас Уршалим хароб карда мешавад.

²² Муқоиса кунед: “Аз Шоул то Сидқиёху” (саҳифаи 16); 1096 пеш аз милод (подшоҳии Шоул сар мешавад) - 486 (замон аз Шоул то марги Сидқиёху) = 610 пеш аз милод

²³ Ба сайти Википедия нигаред (ба русӣ):

https://ru.wikipedia.org/wiki/Нововавилонское_царство (01.03.2019)

Солҳои муҳим оид ба асири дар Бобил

606 пеш аз милод – Подшоҳ Набукаднесар Ехӯёқимро мағлуб мекунад. Якчанд ашрофзодагони ҷавон ба асири бурда мешаванд (4 Подшоҳон 23:36-24:6; 2 Вақоенома 36:5-8; Дониёл 1).

597 пеш аз милод – Ехӯёқин зери дасти подшоҳ Набукаднесар мемонад ва 3023²⁴ яҳудиён ба асири бурда мешаванд (4 Подшоҳон 24:8-16; 2 Вақоенома 36:9-10; Ирмиё 52:28; Ҳизқиёл 1:2).

586 пеш аз милод – Дар замони подшоҳ Сидқиёху Уршалим ва бо он ҳамаи подшоҳии Яҳудо нобуд мешавад. Ва боз 832 яҳудиён ба асири бурда мешаванд (4 Подшоҳон 24:18-25:21; 2 Вақоенома 36:11-21; Ирмиё 52:29).

582 пеш аз милод – Боз 745 яҳудиён ба асири бурда мешаванд (Ирмиё 52:30.)

Солҳои муҳим оид ба замони баъди асири дар Бобил

539 пеш аз милод – Бобил аз тарафи империяи Форс ва Мод забт карда мешавад (Дониёл 5).

538 пеш аз милод – Фармони Куруш. Яҳудиён дар замони ҳукмронии форсҳо ба ватанашон бармегарданд (2 Вақоенома 36:22-23; Эзро 1).

537 пеш аз милод – Қурбонгоҳ боз дар Уршалим сохта мешавад (Эзро 3:1-7)

536 пеш аз милод – Замини (тахкурсии) маъбади дуввум тайёр карда мешавад (Эзро 3:8-13)

522 пеш аз милод – Сохтмони маъбад манъ карда мешавад (Эзро 4).

²⁴ Дар 4 Подшоҳон 24:12-16 дар бораи 10 000 асирон сухан меронад. Мумкин Ирмиё 52:28 фақат дар бораи аҳолии Уршалим менависад ва 4 Подшоҳон 24 дар бораи ҳамаи яҳудиёне ки ба Уршалим гурехтанд (Ирмиё 35:1-11).

520 пеш аз милод – Ҳаччай ва Закарё дар Уршалим нубувват мекунанд. Фармони Дорёеши I дар хусуси давом додани сохтани маъбади Худованд (Эзро 5:1-6; Ҳаччай, Закарё).

516 пеш аз милод – Сохтмони маъбад тамом шуд (Эзро 6:14-22)

457 пеш аз милод – Ба Уршалим баргаштани Эзрои коҳин. Ӯ ба халқ аҳкоми Худовандро таълим медиҳад ва ба риоя кардани онҳо диққат медиҳад (Эзро 7:1-10:44).

445 пеш аз милод – Наҳемё ба Уршалим бармегардад. Аз нав барпо кардани деворҳои Уршалим (Наҳемё 1).

Тақ. 420 пеш аз милод – Малоки, охирин пайғамбари Аҳди Қадим (аз пайғамбароне ки китоби илоҳиро навиштаанд), байни яҳудиён кор мекард. Ӯ халқро ба тавба даъват карда, омадани Масех ва қосидашро пешгӯӣ мекард (Малоки 3:1).

Солҳои муҳим оид ба асири дар Бобил

Дар саҳифаҳои меомада графיקи хронологии Китоби Муқаддасро мебинед. Он бояд барои зуд ёфтани чизҳои даркорӣ ёри расонад. Оятҳо дар хоначаҳои хокистарранг на дар бораи ҳодиса суҳан меронанд, балки бисёртар тарафи рӯҳонии таърихро мефаҳмонанд.

Ҳамчунин дидан шавқовар аст, ки масалан, сафар дар биёбон чӣ қадар вақтро нисбат ба тамоми вақт аз офариниши Одам то омадани Масех мегирад. Ва бо вуҷуди ин, барои мо ин замони беадоза тӯлонӣ метобанд. Аммо дар муқоиса бо абадият онҳо то чӣ андоза кам мебошанд.

Графики солҳо

4000 то милод

3000 то милод

Одам

Шет

Анӯш

Ҷенон

Маҳалалъил

Ёрад

Ҷанӯх

Матушолаҳ

Ломак

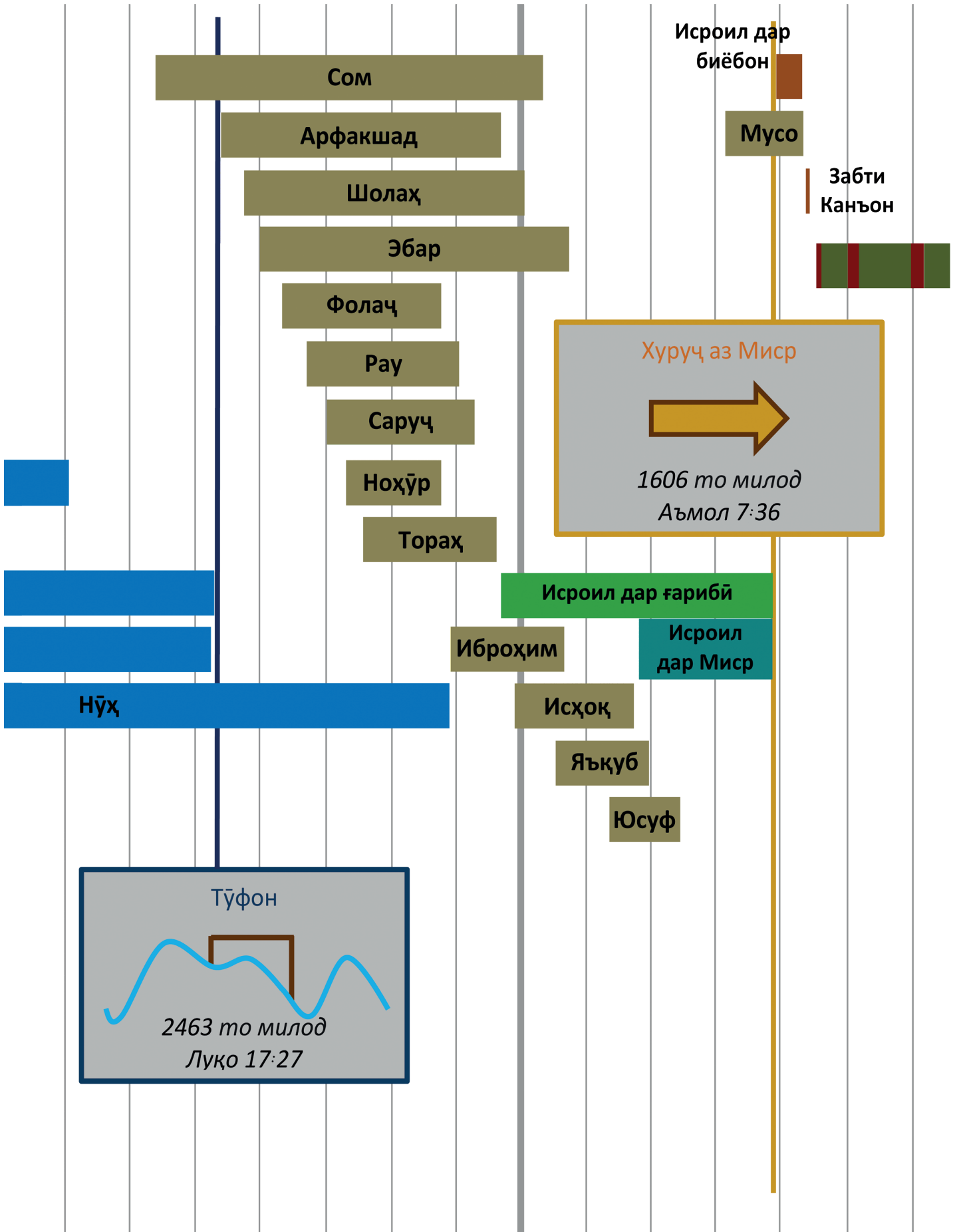
Офариниш

4119 то милод

Ибриён 11:3

2000 то милод

1000 то милод

Исроил дар биёбон

Мусо

Забти Канъон то замони Арам-наҳрайн

Замони доварон ва ҳукмронони бегона

Шоул, Довуд ва Сулаймон

Подшоҳии Яҳудо

Шоҳигарии Исроил

Хуруҷ аз Миср

1606 то милод
Аъмол 7:36

Исроил дар ғарибӣ

Исроил дар Миср

Соли 1 милодӣ

Марги Исои Масеҳ
Дар қолҷолто

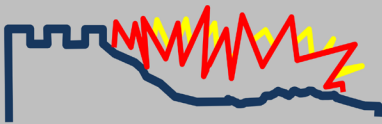
Соли 32 милодӣ
Юҳанно 3:16

70 сол дар Бобил

Ғорат то барқарор карда
шудани Уршалим

69 ҳафтсолаи Дониёл

Харобшавии Уршалим

586 то милод
Матто 23:37

Охирсухан

Ман бо шукргузорӣ мебинам, ки дар байни чанд вақт аз ин варақчаҳои майдаи ман чӣ чамбасти пурраи хронологияи Китоби Муқаддас ба вучуд омад. Худоро шукр.

Мақсади аввалиндараҷаи ман ин буд, ки барои худ таҳкурсии хуб дошта бошам. Бо ёрии мавъизаҳо ва семинарҳои Роже Лиебӣ ман кӯшиш намудам фаҳмам ва омӯзам, ки нақшаҳои Худованд чӣ хел беҳато ва дар худ пурра комил ҳастанд.

Хеле вақт гузашт, ва як орзуям рӯз ба рӯз зиёд шуд, ки туро низ, хонандаи азиз, бо ин факт - ростии илоҳӣ шинос кунам, ки фикрҳои Худо барои мо то чӣ андоза комил мебошанд. \bar{U} инро на фақат дар Аҳди Қадим нишон додааст, не, \bar{U} инро дар ҳаёти ту низ кардан меҳақад. Барои ман ин дафтарча мисли исботи ҳақиқат будани Худо ва нақшаҳои \bar{U} мебошад. Оё ту низ ба ин бовар кардан метавонӣ?

Ман меҳақам барои ҳамаи он касон шукр гӯям, ки бо хоҳиши худ дар тафтиш ва таҳрири матн ёрдам доданд (ҳатто бо ҳар намуд иловаҳо). Мақсади ҳамаи ин меҳнат – ҷалол додани номи Худованд аст.

Валекин ман ба Ту, эй Худованд,

таваккал мекунам;

ман мегӯям: Худои ман Ту ҳастӣ.

Тақдири ман дар дасти Туст;...

Забур 30:15-16а

CJB

